HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

אינהו אפסידו אנפשייהו. דשדו זוזייהו בכדי שהיה להם לחקור יפה אם מכר שום קרקע באחריות ולא עשו לפיכך הפסידו אבל גבי שלש לקוחות אין להפסיד המערער דכיון לריכא שטר במכירות הללו ולא יצא הקול ממילא לא היה לו לחקור דמימר אמר לפי שיראים להחזיק בקרקע שלי לא אכלוה כל אחד שלש שנים: **ומי אמר רב הכי.** דמכירת קרקע באחריות בעדים בלא שטר גובה הלוקח כשיטרפוה ממנו מנכסים משועבדים: **בשטר.** דסתם שטר לאחריות נכתב ואפילו לא נכתב קי"ל[ה] אחריות טעות סופר הוא וכמי שנכתב דמי: **מנכסים משועבדים.** מלקוחות וכגון שלא שבקו ליה לזה בני חורין לגבות המלוה מהם: **ע"י עדים.** כלומר בלא שטר: **מנכסים בני חורין.** וכגון שמודה שלא פרעו דהא קי"ל[ו] המלוה חבירו בעדים אין צריך לפרעו בעדים. אבל ממשועבדין לא יגבה בעדים בלא שטר לית להו קלא ולא אמרינן לקוחות אפסידו אנפשייהו וקשיא לרב: **מלוה על פה.** היינו מלוה את חבירו בעדים: **אינו גובה לא מן היורשין כו'.** טעמא מפרש בשילהי מכילתין [קעה:] שיעבודא לאו דאורייתא ומיהו לא קי"ל הכי אלא כדמפרש התם[ז] הלכתא גובה מן היורשין ולא מן הלקוחות: **זיף איניש בלועז.** ומבקש שלא לפרסם הדבר כדי שאם יבא למכור קרקע לא יבינו העולם שהוא דחוק לפרוע מעות ולא יקחו ממנו ביוקר הלכך מאי הוה להו ללקוחות למיעבד: **מאן דזכין בפרסיא קזכין.** כדי שיקפלו עליה לוקחין והלכך אפסידו לקוחות אנפשייהו אם חקרו יפה היו שומעין מבני אדם שמכר מוכר זה כבר קרקע באחריות: **אכלה האב שנה.** ומת ואכלה בנו אחריו שנים ולא מיחה המערער: **הרי זו חזקה.** שמצטרפין לשלש שנים דיורש כרעיה דאבוה הוא ולא מצי מערער למטען משום דלא אחזיק כל אחד שלש שנים לא מחיתי שהרי הכל יודעים שדרך הבן לירש את האב: **ונוקח שנה.** שמכרה לו הבן בשטר: **למימרא דנוקח.** מיורש אית ליה קלא: **ורמינהי כו'.** ולרב לא פריך לעיל דרב בלוקח מלוקח מיירי הלכך אליבא ליה טפי למיפרך ממאי דדמי ליה: **אין ליה קלא.** והיה לו למערער למחות ומשום דלא מיחה הויא חזקה: **אכלה.** המחזיק: **בפני האב.** שהיתה שלו שנה שאומר שלקחה מן האב: **ובפני הבן.** לאחר מות האב: **ובפני הלוקח.** שלקחה מן הבן ויש לו שטר: **הרי זו חזקה.** ולא מצי מפיק ליה לוקח דבן מידיה דמחזיק משום דקטעין מחזיק שטר היה לי מן האב ונזהרתי בו בשמירתו שלא שניס ועכשיו אבד הימני שלא חשבתי לשמרו אחר שהחזקתי שלש שנים בלא מחאה שלא ידעתי מלקיחתך מן הבן לסוף שתי שנים בלוקח מבן לית ליה קלא ולא הויא מחאה: **אין לך מחאה גדולה מזו.** שמכרה הבן לסוף שתי שנים בלוקח ולא הויא למחזיק להזהר בשטרו כל הימים עד דמרע ליה לשטרא דהאי לוקח אבל בשלש שנים אחר השטר אין די ומפקינן מידא דמחזיק אם לא מזהר בשטרו דלאמרינן בפירקין לעיל (דף נא.) אבל שתי אין לך מחאה גדולה מזו: **אמר רב פפא.** לעולם אימא לך בלוקח אית ליה קלא והכא אמאי לא חשבי מחאה לקיחת הלוקח מן הבן משום דמכר לו הבן כל שדותיו סתם אותן שהיו של אביו וטוענן הלוקח שגם זה השדה קניתי בכלל קרקעות כולן דאמרינן ליה כל שדותיו מכר לך חוץ מזו אבל אם מכר[ח] זה השדה בפני עצמו בטלה חזקתו של מחזיק לאין לך מחאה גדולה מזו. ויש מפרשים במוכר כל שדותיו ומכר לו בפירוש גם זו עמהן ולאו מילתא היא דסתם משמע שלא פירש: **מתני' האומנין.** בעלי אומנות שמוליכין להם בביתם לתקן כליהם כגון נגרים או כובסין או חייטין או סורקי בגדים שטוענין לקוח הוא בידי:[ט] **אין להם חזקה.** ולא בחזקת שלש שנים מיירי דסתם אומן לא שייך אלא במטלטלין וחזקת שלש שנים לא נאמרה אלא במקרקעי אבל במטלטלי מי שהוא מוחזק בשל חבירו אפילו שעה אחת שאנו רואים שיולאים מתחת ידו אע"פ שיש לחבירו עדים שהיה שלו נאמן זה המוחזק לומר לקוח הוא בידי דסתם לוקח מטלטלין מחבירו בלא עדים הוא קונה ובלא שטר חוץ מדברים העשויין להשאיל ולהשכיר ואמר לקוחין הן בידי דאינו נאמן כדקי"ל במסכת שבועות (דף מו:) וה"נ גבי אומנין אפילו דבר שאינו עשוי להשאיל ולהשכיר ועשוי לשלחו לאומן כדי לתקנו אין לו חזקה לטעון לקוח בידי מאחר שיש עדים לאידך שהיה שלו וטוענן שלחתיו לך לתקנו: **שוספין.** שלקחו קרקע בשותפות והחזיק אחד בחלק חבירו ואכל כל הפירות שלש שנים אינה חזקה שכן דרך שותפין לאכול זה פירות שלש שנים או הרבע שנים ואח"כ יאכל זה כמו כן. ובסדר משנת רבינו גרשום הכי גרסי' השותפין והאפוטרופין והאריסין אבל אומנין לא קתני והכי הוה מסקנא בגמרא [ע"ב] (י) דכולי עלמא יש שותף שאין לו חזקה וכיון דשותף אין לו חזקה כל שכן אומן כדמפרש בגמ' [ע"ב]: **והאריסין.** שיורדין לתקן הקרקע למחצה לשלים ורביע אם טוענן שני חזקה החזקתי בקרקע ואכלתי הפירות[יא] אינה חזקה שיכול לומר המערער לאריסות הורדתיו ומדי הפירות היה משלם לי או זקפתים עליו במלוה אי נמי מנהג אריסים לעבוד קרקע עשר שנים וחמש שנים אוכלין הבעלים כל הפירות של כל השדה ואחר כך אוכלין אריסים חמש שנים כנגדן: **לא נאים.** שאוכל פירות נכסי מלוג של אשתו חזקה בנכסי אשתו דאורחיה דבעל למיכל פירי ואם יגרשנה תטול נכסי מלוג שלה. ובגמרא [מט.] פריך פשיטא: **בנכסי בעלה.** אם אכלה פירות של שדה בעלה ג' שנים אינה יכולה לטעון לקוח הוא בידי דכיון דמזונות אשה על בעלה שביק לה למיכל פירי. ובגמ' [נא.] פריך פשיטא: **ולא נאם בנכסי הכן ולא לכן כו'.** דומיא דאפוטרופין ניתנו זה בנכסיו של זה: **בד"א.** כל החזקות הללו דאינו חזקה וגם יש מהן דהויין חזקה ולריך ג' שנים: **במחזיק.** כדמפרש בגמ' [נב:] בחזקה שיש עמה טענה ומחלוקת שחבירו מערער עליו: **אבל בנותן מתנה.** בפנינו ומודה[יב] לו שילך ויחזיק בה וקי"ל [קדושין כו.] דקרקע נקנית בכסף בשטר ובחזקה והכהיא חזקה במקום קנין לקנות קרקע כיון דנעל וגדר כו' הויא חזקה לקנות: **שחלקו.** ורולה כל אחד לזכות בשלו שלא יוכלו לחזור זה בזה: **בנכסי הגר.** שאין לו יורשין וכל הקודם להחזיק בנכסיו זכה: **נעל.** עשה לתת: **וגדר.** לו גדר חומה: **ופרץ.** פירלה כדי שיכנס בה: **כל שהוא.** בגמ' [נג.] מפרש: **הרי זו חזקה.** לבלתי חזור זה בזה כיון דברשות חבירו החזיק:

מלוה על פה אינו גובה לא מן היורשין ולא מן הלקוחות. לא אינטרין אלא משום יורשין דלקוחות תנינא בהדיא וקסבר שעבודא לאו דאורייתא[א] ומלוה בשטר שהוא גובה היינו שלא תעול דלת בפני לוין ומכר נמי משום תקנת השוק ואע"ג דביורשין לא שייך לחלק בין מלוה על פה למלוה בשטר[ב] מ"מ כל היכא דגבי לקוחות חיישינן משום נעילת דלת כמו מלוה בשטר או מלוה הכתובה בתורה[ג] למ"ד (קדושין כט:) ככתובה בשטר דמי או כשעמד בדין או עשה עבדו אפותיקי גבי נמי מיתמי אבל מלוה על פה כיון דלא חשש לעשות שטר לגבות מלקוחות כי לא גבי נמי מיתמי ליכא נעילת דלת והא דאמרי' בפ"ק דבבא קמא (דף יא:) גבי (ד) הלכה גובין מן העבדים אמר רב נחמן לעולא אמר ר"א אפילו מיתמי לא מייתי מייתי ואפילו מגלימא דעל כתפיה שם מפורש: **בפני האב שנה כו'.** והא דאמרינן בפרק שני דכתובות (דף יז: ושם ד"ה ואמת) אמר רב הונא אין מחזיקין בנכסי קטן ואפילו הגדיל לא כמו שיש מפרש שם דיתום אפילו גדול במילי דאבוה קטן הוא ואין מועלת חזקה לגביה אפילו שהיה גדול כשמת אביו דהא הכא אמר בהדיא דהוי חזקה כשאכל בפני הבן והאב שני חזקה אלא דוקא שהיה קטן כשמת אביו אינה חזקה אע"פ שאחרי כן הגדיל.[ד] ר"י: **ואי סלקא דעתך לוקח את ליה קלא אין לך מחאה גדולה מזו.** אור"י דהוי מלי לשנויי כאן בשטר כאן בלא שטר דאין מצטרפין אלא בשטר כדאמרינן לעיל אלא אמא דעדיפא מייתי קא משני[ה]: אבל אמאי הויא חזקה כי לית ליה שטרא משום דהבן מכר ללוקח שדותיו סתם ומכר לו זה עמהן והואיל ולא מכר לזה בפני עצמו יכול לומר המחזיק ללוקח אני הייתי סבור ששדותיו אחרות היה מוכר לך ולא זו שהוחזקתי בה לכך לא חששתי לשמור שטרי יותר מג' שנים משעה שקניתיה הלכך הויא חזקה אבל בעלמא לוקח אית ליה קלא: **פיסקא** ג) האומנין. בעלי אומנות שמתקנין כלים או צבעין או כובסין שמתקנין בגדים בשכירות אע"פ שהחזיקו ג' שנים באותן החפצים אינה חזקה משום דמצי המערער לומר לתקנו נתתי לך: והשותפין. אם החזיק אחד בחלק חבירו ג' שנים אינה חזקה דאיכא למימר כך התנו ביניהן שתהא ברשות זה ה' שנים וכן ברשות של אחר: והאריסין. שיורדין לתקן לחצאה לשליש ולרביע אם טוענן שני חזקה החזקתי בקרקע אינה חזקה שיכול לומר לו המערער לאריסות הורדתיך וכן האפוטרופין של יתומין:

אינהו אפסידו אנפשייהו ומי אמר רב הכי והתנן[ו] המלוה את חבירו בשטר גובה מנכסים משועבדים ע"י עדים גובה מנכסים בני חורין וכי תימא[ז] רב תנא הוא ופליג והא רב ושמואל דאמרי תרוייהו[ח] מלוה על פה אינו גובה לא מן היורשים ולא מן הלקוחות אזביני קא רמית מלוה כי קא יזיף בצנעא קא יזיף כי היכי דלא ליתזלו נכסיה עליה[ט] זביני מאן דזבין ארעא בפרהסיא זבין כי היכי דליפוק לה קלא ת"ר[י] אכלה האב שנה והבן שתים האב שתים והבן שנה האב שנה והבן שנה והלוקח שנה הרי זו חזקה למימרא דלוקח אית ליה קלא ורמינהי[כ] אכלה בפני האב שנה ובפני הבן שתים בפני האב שתים ובפני הבן שנה בפני האב שנה ובפני הבן שנה ובפני לוקח שנה הרי זו חזקה ואי סלקא דעתך לוקח אית ליה קלא אין לך מחאה גדולה מזו ויזיף לא קי"ל הכי אלא כדמפרש התם[ז] הלכתא גובה מן היורשין ולא מן הלקוחות: **זיף איניש בלועז. ומבקש שלא לפרסם הדבר כדי שאם יבא למכור קרקע לא יבינו העולם שהוא דחוק לפרוע מעות ולא יקחו ממנו ביוקר הלכך מאי הוה להו ללקוחות למיעבד: **מאן דזכין בפרהסיא קזכין.** כדי שיקפלו עליה לוקחין והלכך אפסידו לקוחות אנפשייהו אם חקרו יפה היו שומעין מבני אדם שמכר מוכר זה כבר קרקע באחריות: **אכלה האב שנה.** ומת ואכלה בנו אחריו שנים ולא מיחה המערער: **הרי זו חזקה.** שמצטרפין לשלש שנים דיורש כרעיה דאבוה הוא ולא מצי מערער למטען משום דלא אחזיק כל אחד שלש שנים לא מחיתי שהרי הכל יודעים שדרך הבן לירש את האב: **ונוקח שנה.** שמכרה לו הבן בשטר: **למימרא דנוקח.** מיורש אית ליה קלא: **ורמינהי כו'.** ולרב לא פריך לעיל דרב בלוקח מלוקח מיירי הלכך אליבא ליה טפי למיפרך ממאי דדמי ליה: **אין ליה קלא.** והיה לו למערער למחות ומשום דלא מיחה הויא חזקה: **אכלה.** המחזיק: **בפני האב.** שהיתה שלו שנה שאומר שלקחה מן האב: **ובפני הבן.** לאחר מות האב: **ובפני הלוקח.** שלקחה מן הבן ויש לו שטר: **הרי זו חזקה.** ולא מצי מפיק ליה לוקח דבן מידיה דמחזיק משום דקטעין מחזיק שטר היה לי מן האב ונזהרתי בו בשמירתו שלא שניס ועכשיו אבד הימני שלא חשבתי לשמרו אחר שהחזקתי שלש שנים בלא מחאה שלא ידעתי מלקיחתך מן הבן לסוף שתי שנים בלוקח מבן לית ליה קלא ולא הויא מחאה: **אין לך מחאה גדולה מזו.** שמכרה הבן לסוף שתי שנים בלוקח ולא והיה למחזיק להזהר בשטרו כל הימים עד דמרע ליה לשטרא דהאי לוקח אבל בשלש שנים אחר השטר אין די ומפקינן מידא דמחזיק אם לא מזהר בשטרו דלאמרינן בפירקין לעיל (דף נא.) אבל שתי אין לך מחאה גדולה מזו: **אמר רב פפא.** לעולם אימא לך בלוקח אית ליה קלא והכא אמאי לא חשבי מחאה לקיחת הלוקח מן הבן משום דמכר לו הבן כל שדותיו סתם אותן שהיו של אביו וטוענן הלוקח שגם זה השדה קניתי בכלל קרקעות כולן דאמרינן ליה כל שדותיו מכר לך חוץ מזו אבל אם מכר[ח] זה השדה בפני עצמו בטלה חזקתו של מחזיק לאין לך מחאה גדולה מזו. ויש מפרשים במוכר כל שדותיו ומכר לו בפירוש גם זו עמהן ולאו מילתא היא דסתם משמע שלא פירש: **מתני' האומנין.** בעלי אומנות שמוליכין להם בביתם לתקן כליהם כגון נגרים או כובסין או חייטין או סורקי בגדים שטוענין לקוח הוא בידי:[ט] **אין להם חזקה.** ולא בחזקת שלש שנים מיירי דסתם אומן לא שייך אלא במטלטלין וחזקת שלש שנים לא נאמרה אלא במקרקעי אבל במטלטלי מי שהוא מוחזק בשל חבירו אפילו שעה אחת שאנו רואים שיולאים מתחת ידו אע"פ שיש לחבירו עדים שהיה שלו נאמן זה המוחזק לומר לקוח הוא בידי דסתם לוקח מטלטלין מחבירו בלא עדים הוא קונה ובלא שטר חוץ מדברים העשויין להשאיל ולהשכיר ואמר לקוחין הן בידי דאינו נאמן אפילו דבר שאינו עשוי להשאיל ולהשכיר ועשוי לשלחו לאומן כדי לתקנו אין לו חזקה לטעון לקוח בידי מאחר שיש עדים לאידך שהיה שלו וטוענן שלחתיו לך לתקנו: **שוספין.** שלקחו קרקע בשותפות והחזיק אחד בחלק חבירו ואכל כל הפירות שלש שנים אינה חזקה שכן דרך שותפין לאכול זה פירות שלש שנים או הרבע שנים ואח"כ יאכל זה כמו כן. ובסדר משנת רבינו גרשום הכי גרסי' השותפין והאפוטרופין והאריסין אבל אומנין לא קתני והכי הוה מסקנא בגמרא [ע"ב] (י) דכולי עלמא יש שותף שאין לו חזקה וכיון דשותף אין לו חזקה כל שכן אומן כדמפרש בגמ' [ע"ב]: **והאריסין.** שיורדין לתקן הקרקע למחצה לשלים ורביע אם טוענן שני חזקה החזקתי בקרקע ואכלתי הפירות[יא] אינה חזקה שיכול לומר המערער לאריסות הורדתיו ומדי הפירות היה משלם לי או זקפתים עליו במלוה אי נמי מנהג אריסים לעבוד קרקע עשר שנים וחמש שנים אוכלין הבעלים כל הפירות של כל השדה ואחר כך אוכלין אריסים חמש שנים כנגדן: **לא נאים.** שאוכל פירות נכסי מלוג של אשתו חזקה בנכסי אשתו דאורחיה דבעל למיכל פירי ואם יגרשנה תטול נכסי מלוג שלה. ובגמרא [מט.] פריך פשיטא: **בנכסי בעלה.** אם אכלה פירות של שדה בעלה ג' שנים אינה יכולה לטעון לקוח הוא בידי דכיון דמזונות אשה על בעלה שביק לה למיכל פירי. ובגמ' [נא.] פריך פשיטא: **ולא נאם בנכסי הכן ולא לכן כו'.** דומיא דאפוטרופין ניתנו זה בנכסיו של זה: **בד"א.** כל החזקות הללו דאינו חזקה וגם יש מהן דהויין חזקה ולריך ג' שנים: **במחזיק.** כדמפרש בגמ' [נב:] בחזקה שיש עמה טענה ומחלוקת שחבירו מערער עליו: **אבל בנותן מתנה.** בפנינו ומודה[יב] לו שילך ויחזיק בה וקי"ל [קדושין כו.] דקרקע נקנית בכסף בשטר ובחזקה והכהיא חזקה במקום קנין לקנות קרקע כיון דנעל וגדר כו' הויא חזקה לקנות: **שחלקו.** ורולה כל אחד לזכות בשלו שלא יוכלו לחזור זה בזה: **בנכסי הגר.** שאין לו יורשין וכל הקודם להחזיק בנכסיו זכה: **נעל.** עשה לתת: **וגדר.** לו גדר חומה: **ופרץ.** פירלה כדי שיכנס בה: **כל שהוא.** בגמ' [נג.] מפרש: **הרי זו חזקה.** לבלתי חזור זה בזה כיון דברשות חבירו החזיק:

מלוה על פה אינו גובה לא מן היורשין ולא מן הלקוחות. לא אינטרין אלא משום יורשין דלקוחות תנינא בהדיא וקסבר שעבודא לאו דאורייתא[א] ומלוה בשטר שהוא גובה היינו שלא תעול דלת בפני לוין ומכר נמי משום תקנת השוק ואע"ג דביורשין לא שייך לחלק בין מלוה על פה למלוה בשטר[ב] מ"מ כל היכא דגבי לקוחות חיישינן משום נעילת דלת כמו מלוה בשטר או מלוה הכתובה בתורה[ג] למ"ד (קדושין כט:) ככתובה בשטר דמי או כשעמד בדין או עשה עבדו אפותיקי גבי נמי מיתמי אבל מלוה על פה כיון דלא חשש לעשות שטר לגבות מלקוחות כי לא גבי נמי מיתמי ליכא נעילת דלת והא דאמרי' בפ"ק דבבא קמא (דף יא:) גבי (ד) הלכה גובין מן העבדים אמר רב נחמן לעולא אמר ר"א אפילו מיתמי לא מייתי מייתי ואפילו מגלימא דעל כתפיה שם מפורש: **בפני האב שנה כו'.** והא דאמרינן בפרק שני דכתובות (דף יז: ושם ד"ה ואמת) אמר רב הונא אין מחזיקין בנכסי קטן ואפילו הגדיל לא כמו שיש מפרש שם דיתום אפילו גדול במילי דאבוה קטן הוא ואין מועלת חזקה לגביה אפילו שהיה גדול כשמת אביו דהא הכא אמר בהדיא דהוי חזקה כשאכל בפני הבן והאב שני חזקה אלא דוקא שהיה קטן כשמת אביו אינה חזקה אע"פ שאחרי כן הגדיל.[ד] ר"י: **ואי סלקא דעתך לוקח את ליה קלא אין לך מחאה גדולה מזו.** אור"י דהוי מלי לשנויי כאן בשטר כאן בלא שטר דאין מצטרפין אלא בשטר כדאמרינן לעיל אלא אמא דעדיפא מייתי קא משני[ה]: אבל אמאי הויא חזקה כי לית ליה שטרא משום דהבן מכר ללוקח שדותיו סתם ומכר לו זה עמהן והואיל ולא מכר לזה בפני עצמו יכול לומר המחזיק ללוקח אני הייתי סבור ששדותיו אחרות היה מוכר לך ולא זו שהוחזקתי בה לכך לא חששתי לשמור שטרי יותר מג' שנים משעה שקניתיה הלכך הויא חזקה אבל בעלמא לוקח אית ליה קלא: **פיסקא** ג) האומנין. בעלי אומנות שמתקנין כלים או צבעין או כובסין שמתקנין בגדים בשכירות אע"פ שהחזיקו ג' שנים באותן החפצים אינה חזקה משום דמצי המערער לומר לתקנו נתתי לך: והשותפין. אם החזיק אחד בחלק חבירו ג' שנים אינה חזקה דאיכא למימר כך התנו ביניהן שתהא ברשות זה ה' שנים וכן ברשות של אחר: והאריסין. שיורדין לתקן לחצאה לשליש ולרביע אם טוענן שני חזקה החזקתי בקרקע אינה חזקה שיכול לומר המערער לאריסות הורדתיך וכן האפוטרופין של יתומין:

מסורת הש"ס

א) לקמן קמ. ולף קעה., ב) [עירובין נ: כתובות מ. גיטין לח: סנהדרין פב: מולין קכב:], ג) קדושין יג: [נ"ק קד: לקמן קמ. קעה.]. ערכין י: ז. כ. בכורות מח:], ד) [גיטין עז: ועי' תוס' לקמן נב: ד"ה נעל], ה) [ב"מ מו:], ו) [כתובות יח.], ז) [לקמן קעו.], ח) [כל הפירות כש"ס], ט) [ולומר כש"ס],

הגהות הב"ח

(א) רשב"ם ד"ה אמר רב פפא וכו' מכר זו השדה: (ב) ד"ה שלומנין הל"ל עם ד"ה אין לסם וכו' והכא גבי אומנין וכו' כלי לתקנו נמי אין לו חזקה לטעון לקוח הוא בידי: (ג) ד"ה שותפין וכו' דאלבולי עלמא: (ד) תוס' ד"ה מלוה וכו' גבי אמר עולא אמר ר' אלעזר הלכה גובין מן העבדים:

מוסף רש"י

המלוה את חבירו בשטר. אפילו לא נכתב בו אחריות, גובה מנכסים משועבדים. אם אין לוה נכסים בני חורין גובה מלוה מן הלקוחות, דאמר בשנים אומנין (ב"מ יד.) דרבנן אחריות שלא נכתב בשטר טעות סופר הוא וכמי שנכתב בו דמי, דלא שדי אינש זוזי בכדי ולכך נתכוין המלוה שיכתוב בשטר אחריות אלא שטעה הסופר וטעה, ואתם שטר קלא אית ליה ולקוחות הוא דאפסידו אנפשייהו שלקחו קרקע מן הלוה ולא הגיחו לו בני חורין כדי לגבות מהן מלוה את מזבו (לקמן קנז.). **מלוה על פה אינו גובה לא מן היורשים.** דשעבודא לאו דאורייתא, וכל שכן מן הלקוחות, אבל מלוה בשטר הוא עלמו שיעבדו, דכתב ליה כל נכסיי דאית לי אתרמלין לשטרא דנן (קדושין יג.). **נעל.** דלת, וגדר. פלנה, ופרץ. גדר כל שהוא, הרי זו חזקה. לקנות, שאין המוכר יכול לחזור בו (גיטין עז:).

מוסף תוספות

א. [דאל"כ] גבי יורשים כי ליכא קלא מאי הוה וכו' וקושיית [הגמ' הוא] אי איתא דסבר רב דעדים אית להו קלא, כי היכי דתקון רבנן במלוה בשטר דגובה מנכסים משועבדים, הכי הוה להו לתקוני במלוה על פה. ר"ן. ב. [ד]בשלמא בלקוחות איכא לפלוגי בין ע"פ לבשטר וכו', [ד]במלוה ע"פ לא גבי משום דליכא קלא. תוס' ר"ק יא: ג. פי' שלקחו קרקע בשותפות והחזיק אחד בחלק חבירו ואכל כל הפירות שלש שנים אינה חזקה שכן דרך שותפין לאכול זה פירות שלש שנים או הרבע שנים ואח"כ יאכל זה כמו כן. ובסדר משנת רבינו גרשום הכי גרסי' השותפין והאפוטרופין והאריסין אבל אומנין לא קתני והכי הוה מסקנא בגמרא [ע"ב] (י) דכולי עלמא יש שותף שאין לו חזקה וכיון דשותף אין לו חזקה כל שכן אומן כדמפרש בגמ' [ע"ב]: **והאריסין.** שיורדין לתקן הקרקע למחצה לשלים ורביע אם טוענן שני חזקה החזקתי בקרקע ואכלתי הפירות[יא] אינה חזקה שיכול לומר המערער לאריסות הורדתיו ומדי הפירות היה משלם לי או זקפתים עליו במלוה אי נמי מנהג אריסים לעבוד קרקע עשר שנים וחמש שנים אוכלין הבעלים כל הפירות של כל השדה ואחר כך אוכלין אריסים חמש שנים כנגדן: **לא נאים.** שאוכל פירות נכסי מלוג של אשתו חזקה בנכסי אשתו דאורחיה דבעל למיכל פירי ואם יגרשנה תטול נכסי מלוג שלה. ובגמרא [מט.] פריך פשיטא: **בנכסי בעלה.** אם אכלה פירות של שדה בעלה ג' שנים אינה יכולה לטעון לקוח הוא בידי דכיון דמזונות אשה על בעלה שביק לה למיכל פירי. ובגמ' [נא.] פריך פשיטא: **ולא נאם בנכסי הכן ולא לכן כו'.** דומיא דאפוטרופין ניתנו זה בנכסיו של זה: **בד"א.** כל החזקות הללו דאינו חזקה וגם יש מהן דהויין חזקה ולריך ג' שנים: **במחזיק.** כדמפרש בגמ' [נב:] בחזקה שיש עמה טענה ומחלוקת שחבירו מערער עליו: **אבל בנותן מתנה.** בפנינו ומודה[יב] לו שילך ויחזיק בה וקי"ל [קדושין כו.] דקרקע נקנית בכסף בשטר ובחזקה והכהיא חזקה במקום קנין לקנות קרקע כיון דנעל וגדר כו' הויא חזקה לקנות: **שחלקו.** ורולה כל אחד לזכות בשלו שלא יוכלו לחזור זה בזה: **בנכסי הגר.** שאין לו יורשין וכל הקודם להחזיק בנכסיו זכה: **נעל.** עשה לתת: **וגדר.** לו גדר חומה: **ופרץ.** פירלה כדי שיכנס בה: **כל שהוא.** בגמ' [נג.] מפרש: **הרי זו חזקה.** לבלתי חזור זה בזה כיון דברשות חבירו החזיק:

עין משפט נר מצוה

קטו א מיי' פי"ח מהל' מלוה הל' ה סמג עשין לד טוש"ע ח"מ סי' קטו סעיף ה:
קטז ב מיי' פי"ב מהל' טוען הל' ז סמג עשין לה טוש"ע ח"מ סי' קמד סעיף ב:
קיז ג ד מיי' שם הל' ח טוש"ע שם סעיף ד:
קיח ה מיי' פי"ג שם הל' ח סמג שם טוש"ע ח"מ סי' קמט סעיף כח:
קיט ו מיי' שם והל"ג טוש"ע שם סעיף ח:
קכ ז מיי' שם טוש"ע שם ובסעיף כה:
קכא ח מיי' שם טוש"ע סעיף ח [וכטו]:
קכב ט מיי' שם הל"ח [ושל"ק] טוש"ע שם סעיף ט:
קכג י מיי' שם טוש"ע שם סעיף ג וסעיף ו:
קכד כ מיי' פ"ג מהל' זכיה הל' ח ופ"ח מהל' מכירה הל' ח סמג עשין פב פד טוש"ע ח"מ סי' קלב סעיף ח וסי' רמח סעיף ח:
קכה ל מיי' פ"ב מהל' מכנים הל' יח ומי' בהכנסת ובמ"מ ובטור ח"מ סי' קנג בשם תשובת הרמ"ם ופ"ח מהל' מכירה סמג עשין פב טוש"ע ח"מ סי' קלב שם וסי' קנו סעיף ב:
קכו מ מיי' פ"ג מהל' זכיה הל' ח ג ופ"ח מהל' מכירה סמג עשין פב טוש"ע סי' קלב שם וסי' עה סעיף יב:

רבינו גרשום (המשך)

הוא חייב ממון אם לאו ולהכי אין גובה המלוה אלא מנכסין בני חורין. אבל גבי מוכר שאני דמאן דזבין שקונין קרקע בפרהסיא זבין כי היכי דינפוק ליה קלא דאינש אמיד הוא הואיל וזבין מקרקעי והואיל וכן היה לו ללוקח אחר לבדוק אם מכר לראשון באחריות שעליו לפצותו אם לא. והואיל ולא בדק כ) ולא קנה השני לפיכך גובה לוקח ראשון מנכסין משועבדין אפי' אם לקח בעדים בלא שטר: אכלה האב. לקרקע שנה ומת ואכלה בנו אחריו חזקה. דמצטרפות לג' שנים: והבן אכלה שנה. ומכרה ללוקח ואכלה הלוקח שנה: למימרא דלוקח אית ליה קלא. שקונה הוא שדה פלוני והוה ליה למערער למחות בשעת לקיחה או בשעת מיתת האב והואיל ולא מיחה הויא חזקה: ורמינהי אכלה. המחזיק שנה בפני האב שהיתה הקרקע שלו ובפני הלוקח שלקחה מן הבן שנה הרי אלו מצטרפין והוי חזקה ואין יכול הלוקח שוב לערער ולומר לו כשם שיש לי עדים שלקחתיה מן הבן כך יש עליך להראות שטרך שקניתה מאביו מפני שיכול להשיב לו המחזיק עד ג' שנים נזהרתי בשמירת שטרי מכאן ואילך לא נזהרתי. ואם איתא דהלוקח קלא אית ליה יכול לומר לו הלוקח הואיל ששמעת שמכרו לי הבן אין לך מחאה גדולה מזו והיה לך לשמור שטרך אלא ש"מ מדקתני הרי זו חזקה מכלל דלית ליה ללוקח קלא דאם איתא דקלא אית ליה אין לך מחאה גדולה מזו ואין זו חזקה מיבעי ליה: אמר רב פפא. לעולם אימא לך דלוקח קלא אית ליה והכא

ה) נראה לי"ל אלא משום דהוי להו וכו'. ו) נראה לי"ל וקנה השני. ז) עי' בכסב"ם שכ' בשם רבינו דלא גרס אומן וכ"ה בחמת בנוקח המשנה שבירושלמי אבל הדבר ל"ע דהכי חזינן דרבינו היה גורס אומן במשנתינו.